

ABIKS KUTSIKA KASVATAMISEL

1. Tõu lühitutvustus.

Hovawart on viimastel aastatel saanud järjest populaarsemaks tõuks Euroopas, Skandinaavias, Ameerikas ja Venemaal. Soosingu põhjuseks on hovawardi mitmekülgsus ja suhteliselt hea tervis. Ta on suurepärase koduvalvur ja kaitsja, väsimatu mängukaaslane ja perekonna truu sõber.

Hovawart on heade töomadustega koer, kellega võib harrastada kõiki koeraspordi alasid. Ta võib leida rakendust nii jäljekoerana, päästetöödel, valvurina või ka kaitse otstarbel. Mõnedes riikides kasutatakse hovawarte ka politseitöös, teraapia- ja abikoertena ning on kasutatud isegi jahil. Enamusele hovawartidest meeldib ujuda, ratta kõrval joosta, liikumismänge mängida.

Ta on intelligentne perekoer, kes kiindub kõigisse pere liikmetesse ja suhtub lugupidavalt koduloomadesse. Ta on iseseisev tugeva valveinstinktiga koer ja vajab koolitamist, et ei muutuks domineerivaks. Tõug on üsna terve ja pikaeline võrreldes teiste teenistuskoertega. Hovawart sobib aastaringseks õues pidamiseks, kuid kohaneb hästi ka ruumides.

Eestis on 2022.a aprillis ca 120 hovawarti: enamus Soomest pärit koerad ja nende järglased, koeri on toodud ka Saksamaalt, Poolast, Tšehhist, Rootsist, Lätist, Slovakiast ja Venemaalt. Hovawarte on kõige arvukamalt Saksamaal (tõu kodumaal) ja Soomes, vähemal määral kõikjal Euroopa maades, Venemaal ja Ameerikas.

Hovawart kuulub rahvusvaheliselt FCI 2.rühma, alarühm 2.2. (molossid).

Vaata hovawarte Eesti Kennelliidu tõuregistris www.kennelliit.ee

2. Kutsika arenguetapid, toit, puhkus, mäng.

Toit.

Soovitan süüa kutsikat esimesel eluaastal 50% juuniori kuivtoiduga ja 50% kodutoiduga. Hea valik on spetsiaalne suure (või keskmise) koera kutsika toit (meie koerad söövad 1'st Choice ja Pronature Holistic toitu, maaletooja www.valgekihv.ee). Lisaks (või segatuna kuivtoiduga) pudrusid rasvase lihaga, kala, hakkliha (toorelt), kohupiima (kodujuustu), 2 muna nädalas, soovi korral kefiiri, värskaid kodumaiseid köögivilju. Kodutoidule võib lisada isetehtud munakoore jahu. Tõusev trend on koerte täielik toortoidul pidamine (toores liha ja siseelundid, lisaks värsket juur- ja puuvilja). Facebookis on vastav grupp, kus on võimalik konsulteerida.

Kutsikale peaks kuivtoitu andma leotatult, kuid peagi kindlasti lubada tal närida, kuna see puhastab ka hambaid. Kuivtoit sisaldab vajalikke aineid, mida mujalt on raske saada ning on väga praktiline reisel ja kiiretel aegadel, seega koer peaks sööma ka kuivtoitu. Esialgu on soovitatav jätkata sama toiduga, mida ta on juba kasvukodus harjunud sööma, muudatusi tuleks teha järk-järgult.

Konte võib anda, kuid ainult toorelt ja väga suure ettevaatusega ning vähe korraga, kuna teravad killud ja suuremad tükid võivad vigastada soolestikku või tekitada ummistuse. Torujad kondid (n. kana) on täiesti keelatud. Parem anda kont peale sööki, kui koer ei ole liiga näljane ja ablas. Kontide närimine võib rikkuda hambaid, kui need on veel õrnad. Liiga soolast toitu mitte anda! Kõik valmistooted (sink, vorst, juust) on veidi liiga soolased, seega harva ja vähe korraga.

Keelatud on šokolaad (suuremas koguses eluohtlik), küüslauk, viinamarjad, rosinad,

2-3-kuust koera sööta 4-5 korda päevas, alates 4. kuust 3 korda päevas, 6. kuust aastani 2-3 korda ja edaspidi 1-2 korda päevas.

Vitamiine mitte anda. Liigsed vitamiinid on palju kahjulikumad kui nende puudumine. Toidukordade vahel võib anda porgandit, natuke leiba (leivakrõbinad). Kutsika toit peab olema poolvedel, puderjas, parajaks tükeldatud, leige või toasoe.

Mingil juhul ei tohiks koera paksuks sööta. Sellest tulevad tervisehädad ja see ei ole tõukoera vääriiline. Kutsikas ei lähe tavaliselt ülekaaluliseks, kuna ta kasvab nii intensiivselt. Toidu kogust reguleerida vastavalt koormusele: kui koer liigub vähem, siis ka sööb vähem. Mitte rasvane toit ei tee koera paksuks vaid jahutooded ja maiustamine söögi vaheaegadel.

Toit ei peaks kogu aeg koera ees seisma vaid varsti ära võetama. Kui toit on kogu aeg saadaval, võib koer hakata end ülbelt ülal pidama. Parem on kui ta teab, et sõltub teist.

Puhas vesi peab olema koerale kogu aeg kättesaadav. Vett peaks paar korda päevas vahetama. Pikkadel jalutuskäikudel ja trennis peab olema joogivesi kaasas, eriti sooja ilma korral.

Puhkus.

Koerale tuleb leida alaline koht, kus ta saab rahulikult puhata ja ühtlasi välisust või väravat valvata. Alguses vajab kutsikas palju und, hoolitsege, et ta saaks rahus magada, ka pere lapsed peavad seda mõistma.

Kutsikat ei tohi liikumismängudega liiga ära kurnata (näiteks palli tagaajamine sooja ilmaga). Koera ei tohi segada söömise ja une ajal.

Puhtuse pidamine.

Koer õpib lõplikult puhtust pidama ca 4-kuuselt, kuid õppimist tuleb alustada kohe. Juba kasvukodus õpetan kutsikatele ajalehe peale pissimist ja seda võib jätkata esimestel nädalatel uues kodus. Pange mõned pissilõhnased ajalehed sobivasse kohta ja tõstke kutsikas sinna peale sööki ja peale ärkamist. Õnnestumise korral kiitke teda. Samal ajal harjutage välja viimist. Kutsikas tuleb ärgates kiiresti süles välja viia (tavaliselt ta süles ei pissi) ja rahulikult julgustada oma asja õues ära ajama. Kindlasti kiita, kui õnnestub. Kiitmist soovitan jätkata ka hiljem, sest siis õpib koer käsu peale kiiremini häda ära tegema.

Kui toas juhtub äpardus, siis vältida valjuhäälselt ohkimist ja hüüatusi, jääda rahulikuks ja koristada kiiresti ära. Koer soovib elada puhtuses ja ta on teile tänulik, kui te teda toetate. Kui kutsikas on juba 4-kuune, siis võib õrnalt noomida. Vältida stressi tekkimist.

Umbes 4-kuuselt peaks tupp teemine olema harv erand. Selles eas juhtub, et kutsikas saab küll aru, et peab õues pissima, aga teel õue juhtub äpardus.

Tuleb märgata koera arengut ja kiita teda vastavalt edusammudele. Ergutus mõjub kindlasti paremini kui riidlemine. Mõni koer küsib ise õue, kraabib või läheb ukse juurde, niutsub või haigutab närviliselt. Pange oma koera signaale tähele.

Arengu etapid: 7.-16. nädal on kiire õppimise aeg. Koer õpib ja võtab uut vastu enam kui kogu eluaja jooksul. Õige aeg panustada juurdetuleku ja muude tähtsate asjade õppimisele. Sel ajal ta õpib ka halvad kombesid hästi ära. Kehtestage kõik absoluutsed keelud algusest peale.

Kutsikas kasvab kuni 6 kuuni väga intensiivselt, seega peaks ta saama parimat toitu. Kuni 1 aastaseks saamiseni jätkata spetsiaalse juuniortoidu andmist.

4.-6. kuu on tähtsuse järjekorra moodustumise aeg. Kutsikale tuleb selgeks teha, et ta on peres (karjas) tähtsuselt viimane liige, kes sööb viimasena, siseneb uksest viimasena, õpib ootama oma järjekorda. Abi saab Jan Fennelli raamatust „Koerakuulaja“.

6.-9. kuu on puberteedi aeg. Üritage säilitada enesevalitsust ja mitte loobuda oma nõudmistest. Siiski võib arvestada, et ka koeral on häid ja halbu päevi ja andestada mõned eksimused. Peale ebameeldivaid situatsioone koju jõudes võiks toimuda teie ja koera leppimine.

7.-12. kuu - koer saab suguküpseks, isased hakkavad huvituma emastest. Emastel algab esimene jooksuaeg umbes 8-kuuselt või veidi hiljem. Jooksuaegade vahe on ca 6-9 kuud.

Umbes kuu aega enne jooksuaega võib koera käitumine muutuda, see on ajutine.

Hovawarti peetakse pikaldase küpsemisega tõuks - ta on kaua kutsikas. Umbes 2,5-3 aastasel saab täiskasvanuks, muutub rahulikumaks ja kuulekamaks. Hakkate maitsta oma töö vilju.

Mäng.

Metsikud kombesid ja mängud tuleks eos ohjeldada, kuna teie hovawart kasvab suureks ja tugevaks, kuid kombesid võivad jääda alatiseks. Käte närimine ja käppadega kõhtu hüppamine tuleb keelata. Keelusõnaks võib olla „ei“ või „fu“. Valu saades hüüidke „ai!“, mõjub (kutsikas ise ju ka niutsub, kui haiget saab)!

Pakkuge koerale kultuurse mängimise kogemusi: visake palli või „taldrikut“, jookske, mürage, lubage tal sikutada köit vms. Mängud peavad olema eakohased: mitte sikutada mänguasja liiga kõvasti, palli visata üsna ligidale jms. Hovawart on väga mänguhimuline ja mäng on parim võimalus temaga kontakti saada. Kontakt koeraga on aga kogu teie suhtlemise ja koostöö alus.

Kui kutsikas läheb mängides üle piiri, on karistuseks mängu lõpetamine. Peremees otsustab, millal mäng algab ja lõpeb, mitte koer!

3. Koera emotsionaalsed ja vaimsed põhivajadused.

Põhivajadused on: armastus, tähelepanu, hoolitsus, turvatunne, teenimise ehk töötamise vajadus, nuuskimise vajadus (informatsioon lõhnadest).

Usaldus on teie suhte alus. Kui olete ise eksinud koera suhtes, öelge talle seda, ta saab aru ja andestab alati. Koera ei tohi kunagi narrida ega petta. See rikub teievahelist usaldust. Usaldust tuleb pidevalt üles ehitada kuni see on piisavalt tugev, nii et koer usub teid pimesi ja kiidab heaks teie otsused.

Nuuskimine on nagu meile päevauudised. See võib ajutiselt leevendada seltskonna puudumist. Hovawardile on tähtis kontrollida oma territooriumi. Ta võib ka kõik pereliikmed ja nende tervise oma kontrolli alla võtta.

Teenimine on ka kodu valvamine ja võõrastest teatamine. Et ta ei hauguks liiga pikalt öelge talle, et kuulsite („tubli“, „aitab“) ja võtke vastutus enda peale. Kutsikas võib olla haukudes liiga innukas, edaspidi see väheneb, koer hakkab ise vahet tegema, mis puhul on oluline haukuda.

Hovawart on nii võimekas, et hea oleks kui pakuksite talle veel muid võimalusi teenimiseks: kuulekuskoolitus, koeraspordi alad nagu rallikuulekus, agility (takistustega raja läbimine aja peale), jälg, päästeõpe, otsingu või kaitsetreeningud, võistlused. Oleks suurepärase kui koer saaks natuke trenni iga päev, tehke kasvõi mõned käsklused läbi, et ta saaks natuke kiitust ja teie kontakt püsiks värskel. Tehke trenni heatujuliselt! Koer tajub teie meeleolusid, teie energia peegeldub koera energilisuses. Eesmärgiks on kiiresti töötav innukas koer.

4. Sotsialiseerimine, esmane väljaõpe, kinnistamine.

Sotsialiseerimine tähendab, et koerale tuleb õpetada ühiskonna liikmele vajalikke oskusi. Kõigega, mida te soovite talle õpetada eluks ajaks, tuleb alustada kohe, muidugi vähehaaval, andes talle aega kohaneda ja harjuda.

Tuttavaid, kellest te soovite, et nad saaksid teie koera eluaegseteks sõpradeks, tuleb tutvustada hiljemalt 3-4 kuusele kutsikale. On hea kui teil on tugiisikuid, kes saavad teid vajadusel asendada.

Uute asjadega tutvumisel on kutsikas tavaliselt ettevaatlik. Te peaksite temaga koos kõigega uuesti tutvust tegema, nii et ta veendub rahulikus olukorras, mis on ohutu, mis ohtlik. Kannatlikkus viib sihile. Kui ta pelgab mõnd asja, siis õpetage eeskujuga, näidake, et see on teile ohutu ja tähtsusetu. Erinevate transpordivahenditega tuleb kutsikat varakult tutvustada, siis kui te teda veel tõsta jõuate. Kui teil on auto, siis ärge unustage ka ühistransporti tutvustada, sest te ei tea, millal seda võib vaja minna.

Tavaliselt liigne ettevaatlikkus väheneb aja jooksul. Püüdke vältida paanikaelamusi (ilutulestik, suurte veokite möödasõit), sest need kipuvad kutsikale meelde jääma ja võivad kujuneda probleemiks.

Soovitan kutsikat igalt poolt sageli puudutada, mängides kõhtu silitada, saba katsuda, siis ei juhtu täiskasvanud koeraga, et ta ei luba teil end puudutada puhastamisel või arsti juures.

Sotsialiseerimise juurde kuulub ka kutsika harjutamine teiste koertega. Hea on kui leiate talle mängukaaslased. Eesmärgiks on, et kutsikas ei kardaks teisi koeri ega pööraks jalutades liigset tähelepanu vastutulevatele inimestele ja koertele. Koertel on mõnikord vaja oma ruumi, et olla tasakaalukas, seega ei pea iga võõra koeraga suhtlema.

Õpetamist on soovitatav alustada kohe kui koer on uues kodus veidi kohanenud.

Esimesel ööl võite jagada temaga aset põrandal, kuid ärge võtke teda voodisse, sest sinna ta jääbki teil eluks ajaks.

Esimeseks elemendiks võiks olla juurdetulek. Käsusõna on „sii“. Alguses võib kutsumisel ka kutsika nime kasutada, kuid hiljem koolis kasutatakse ainult käsusõnu. Kui kutsikas reageerib nimele või läheneb veidi, kohe kiitke ja julgustage. Kui ta ei reageeri, taganege veidi ja kutsuge žestidega, näidake mänguasja või maiuspala. Kui kutsikas tuleb kutsumise peale juurde andke väike aga hea maiuspala (juust, liha), mängige ja rõõmustage südamest koos temaga. Korrake harjutust iga päev, aga ärge liialdage, nii et ta ära tüdineb.

Järgmiseks elemendiks võiks olla rihmaga liikumine. Soovitatav on esimeseks rihmaks valida tavaline 1,5-3m pikkune jalutusrihm, mitte Flexi karp, kuna kõrvalkäimise õpetamiseks on see efektiivsem. Flexi sobib ainult koolitatud koerale. Koer peab õppima käima teie vasaku jala kõrval lühikeselt hoitud lõdva rihmaga. Kui ta tirib, siis peatuge kuni ta rahuneb, rihtm lõtvub ja siis jätkake teed. Käsklused on näiteks „tasa“, „tagasi“, „edasi“, „tule“. Käsklust „kõrval“ ei ole hea kasutada, kuna see tähendab rihmata tihedalt jala juures käimist üles suunatud pilguga, mis on nõutav eksamil, mitte jalutuskäikudel.

Koerale tuleb varakult õpetada peatumise käsklus „seis!“. Hea oleks harjutada sisse komme peatuda iga kord enne tänava ületamist. See võib päästa tema elu. Käsusõnu öeldakse selge, nõudliku, rahuliku ja reipa tooniga üks kord. Siis oodatakse tulemus ära. Vajadusel antakse uus käsklus 2-3 sekundit hiljem koos mõjutusega. Mõjutuseks võib olla tuntav tõmme rihmast, puudutus käega või põlvega, suunamine maiusega või mänguasjaga jms. Kui te rapsite rihmaga ja kordate erinevaid käsusõnu või lobisete koeraga, siis tal ei kinnistu see element, mida te harjutate, vaid ta on segaduses. Kutsika puhul võib ja peab teda abistama. Maiuse liikumisega saab õpetada „seisa“ (maiuse tema nina ees), „istu“ (maiuse eest üle pea), „lama“ (käsi maiusega nina eest hooga maha). Kätega võite kutsikat kergelt juhtida õigesse asendisse.

Alati tuleb käskluse täitmist premeerida. Preemiaks on kiitus, ühine rõõm õnnestumise üle, maius või mäng. Kiitusega ei maksa koonerdada.

Soovitatav on osaleda kutsikakoolis (ca 2-4 kuusega), kuid on hea kui koer on juba enne kooli õppinud juurdetulekut, rihmaga käimist, ... Ohutuse huvides on vaja õpetada koerale varakult selgeks peatumine ehk „seis“ ja keelukäsk „ei!“.

Päris kooli ehk trenni võiks minna 4-6 kuuse koeraga. Alustuseks sobib üldjuhul kuulekuskoolituse esimene aste, mis sisaldab põhikäsklusi „kõrval“, „sii“, „istu“, „lama“, „koht“, eseme toomine („too“), hüpe („hopp“), püsilamamine. Kuulekuskoolituses on võimalik edasi areneda raskemate järkude suunas ja osaleda meistrivõistlustel. Kui on plaanis rahvusvaheline võistluskarjäär, siis peaks kaaluma sõnakuulelikkuse trenni.

Treenerid on kirjas kennelliidu kodulehel www.kennelliit.ee

Kinnistamine on peamine õppimise moodus. Kui koer teeb midagi hästi, siis saate selle kinnistada teda kohe premeerides. Kõige kergem viis selleks on kiitus („tubli“, „hästi“), patsutus, rõõmustamine. Trennis kasutatakse lisaks maiust ja mängu. Et töö oleks tulemuslik tuleb vältida põhjusetu premeerimist.

Kui koer teeb midagi ebasoovitavat tuleb püüda see tegevus katkestada ja pöörata positiivseks, seega kutsuge ta juurde või käskige istuda, et oleks põhjust teda kiita. Kui koer on väga hõivatud ega taha juurde tulla, hakake vastassuunas liikuma. Tavaliselt ta järgneb teile varsti. Kui koer on lõpuks siiski juurde tulnud, ei tohi teda karistada. Põgus manitsus on piisav, ta saab isegi aru, et eksis.

Ei ole soovitatav kasutada survemeetodeid, veel vähem löömist. Need on aegunud võtted. Tuleb kinnistada positiivset käitumist, märgata ja kohe premeerida (kiitus, maius või mäng).

Asjatundjad soovivad ca 2/3 ulatuses positiivset kinnistamist ja 1/3 ulatuses negatiivset kinnistamist (keelamist). Nii saate omale truu ja kuuleka sõbra. Hovawart on nii arukas koer, et ta mõistab ka kergelt noomitust. Liiga ranged meetmed on tema intelligentsi arvestades solvavad.

Jälgige ka ennast hoolega, sest kõik mida te kinnistate jääb püsima, ka vead ja halvad kombes. Mõelge eelnevalt läbi, mida te koerale lubate ja mida keelate. Reeglid olgu selged.

5. Jalutamine.

Koer vajab 3 korda päevas jalutuskäike, minimaalselt umbes 1,5 tundi päevas, parem kui rohkem. Kutsikas vajab sagedasemaid lühemaid väljaskäike. Ka need koerad, kes elavad aias, vajavad jalutuskäike, sest nad peavad saama muljeid ja kogemusi. Lisaks lühikese rihma otsas käimisele on vajalik ka vabalt jooksmine ja müramine. Püüdke leida kohti, kus koera saab ohutult rihmast lahti lasta. Hoidke maius taskus juhaks kui on vaja koera mõjutada juurde tulema. Mõned koerad eelistavad rutiinseid marsruute, kuid on vaja ka uusi väljakutseid pakkuda, viia neid vahel rahvarohketesse kohtadesse, tutvustada merd, metsa jms. Soovitatav on mürada teiste noorte koertega.

Pikemaid retki on kutsikas võimeline tegema alates 5-6 kuust. Suuremaid hüppeid teha ja ratta kõrval joosta tohib koer alles ca aastaselt (liigesed arenevad kaua), tempo peate valima koera järgi. Kindlasti kasutada rakmeid, mitte lasta tal vedada kaelarihmast. Kui on vajadus koera lühemaks ajaks puu külge siduda, on samuti turvalisem kasutada rakmeid.

Hovawardid armastavad ujuda. Suuskade või kelgu vedamine on täiskasvanud koerale samuti kohane tegevus. Jalutuskäikudel on soovitatav seada koerale jõukohaseid takistusi, suunata teda ületama kraavi või hüppama üle takistuse. Autoga ei tohi koera jooksutada (stress!).

6. Võimu küsimus ehk kes on karja juht.

Territooriumi valvamine.

Koera jaoks on karja hierarhia tähtsaim küsimus. Loomulik oleks, et karja juht on koera peremees (perenaine), järgnevad kõik inimesed perekonnas, seejärel loomad. Koer võib nõrga juhi asemel asuda karja juhiks ja siis on temaga raskusi. Hea juht on otsustav ja kindel teejuht. Koerale meeldib, kui reeglid on selged ja rutiinsed.

Et koer ei kipuks liialt domineerima, tuleks teda sööta viimasena, seega enne koerale söögi andmist sööte ise väikese pala tema nähes ja teised pere liikmed samuti. Kui kutsikas käitub lapse suhtes liiga üleolevalt, siis on vajalik sama protseduur: lapse tähtsust tuleb rõhutada sellega, et ta sööb midagi head koera nähes enne koerale söögi andmist. Kui kutsikas on lapsega mängides liiga tormakas, tuleb mäng peatada ja rahulik olekus uuesti suhtlemist alustada. Igasugune vehklemine, aktiivne liikumine ja hiiuatused on koera provotseerimine ja mängule kutsumine. Lapsele on soovitatav õpetada, et koer ei ole mänguasi, vaid sõber pikkadeks aastateks.

Kutsikale võib harjutada sisse kombe, et ta laseb teil uksest esimesena siseneda. Samuti on oluline, et juht algataks ja lõpetaks mängud, mitte koer.

Kui peres on teisi loomi, siis tavaliselt varasem olija jääb bossiks ja uustulnuk viimaseks. Kui teil on soov loomade tähtsust mõjutada, siis söötmise järjekord on siingi oluline, tähtsam on see, kes sööb esimesena. /allikas Jan Fennell'i „Koerakuulaja“/

Territooriumi valvamine. *Hovawardil on arenenud valveinstinkt. Ta peab kõiki tuttavaid kohti oma territooriumiks ja võtab endale kontrollija funktsiooni kõigi võõraste suhtes, kes ilmuvad tema territooriumile. Ta ei ole loomult ründaja vaid hoiataja. Vastava väljaõppega on võimalik tema valve- ja kaitseomadusi süvendada. Valvefunktsiooni kujunemine lõplikuks toimub ca 2,5 aastaseks.*

Teised koerad. *Hovawart on oma karja koer: ta eelistab pigem sind ja paari koersõpra kui uusi kontakte võõraste koertega. Parem vältida olukorda, kus koerad hakkavad kangete jalgadega teineteist takseerima, sest sellest võib alata kaklus, eriti kui koerad on rihmas. Esimest taplust tasub võimalikult kaua edasi lükata.*

Nõua koeralt kontakti ja vea kasvõi vägisi edasi sinu valitud suunda, pööra näiteks täisnurga all kõrvale või tagasi, silmsideme katkestamine võõraga rahustab koera.

7. Tervis. Hooldus. Turvalisus.

Hovawart on üldiselt terve tõug, s.t. puuduvad tõule omased haigused. Siiski on vaja koera pidevalt jälgida. Tuleb märgata muutuseid tema käitumises ja välimuses. Kui koer on loid, ei mängi või ei söö, liigub ebatavaliselt, tuleb kahtlustada tervisehäireid. Terve koera nina on niiske ja külm, silmad puhtad, karv läigib ja on tihe, koer sööb harjumuspäraselt, on valmis mängima ja välja minema. Magades võib nina olla kergelt soe. Normaalne kehatemperatuur on kuni ca 38,6 C.

Kui koer ei söö võib ta olla närvipinges (reisil), ületoitunud, ilm võib olla liiga kuum. 1-2 söögikorra vahelejätmine ei ole probleem. Parem natuke näljane koer kui ületoitunud. Kui koer sööb väljas midagi ebasoovitavat, võib kõht lahti minna. Sel juhul võib anda spetsiaalset tundlikule kõhule mõeldud koeratoitu väiksemates kogustes või jätta paar söögikorda vahele. Kestev kõhulahtisus on ohtlik, eriti kutsikale.

Maokeerd on eluohtlik seisund, mis võib tekkida kui koer sööb liiga ahnelt, kui ta on ülekaaluline või kõhn, kui õhk satub makku, kui ta sööb korruga palju. Selle vältimiseks soovitatakse sööta koera minimaalselt kaks korda päevas, et oleks väiksem kogus, mitte sööta vahetult enne või peale aktiivset liikumist vaid jätta enne ja peale söömist ca tund aega rahulikuks olemiseks.

Hambad ja närimine.

Piimahambad vahetuvad 4-7 kuuselt. Oleks hea jälgida, et piimahambad ei segaks uute hammaste tulekut. Loksutage piimahammast, et see ära tuleks. Kui see ei aita, võtke ühendust loomaarstiga, kes tõmbab hamba välja. Õige hambumus on näitustel osalemise eeldus.

Hammaste vahetuse eel ja ajal koer närib palju. Et ta ei näriks keelatud asju tuleks talle anda tugevaid mänguasju (näiteks autokummi sarnasest materjalist), puust keppe, suuri luid, loomasarvi. Kui koer on piisavalt jalutanud, siis tal ei jää liiga palju energiat üle pahanduste tegemiseks. Arvestage, et teil on majas „väike laps“, pange tema eest ära kõik teravad ja liiga väikesed asjad, mida saab alla neelata. Liiga väikesed pallid on samuti ohtlikud. Levinud on ka kutsika jätmise puuri omaniku äraoleku ajaks. Puuriga tuleb kutsikat harjutada, et see oleks tema turvaline pesapaik, kus magada.

Küüned.

Kutsika küüned kasvavad kiiresti ja neid peaks lõikama kord nädalas. Selleks on spetsiaalsed küünelõikurid loomadele. Püüdke mitte lõigata küünesäsisse. Kui see juhtub, puhastage haav, see paraneb umbes päevaga. Küünte lõikamisel tuleb olla järjekindel, et kutsika vastuseisu tõttu asi pooleli ei jääks. Täiskasvanuna, eriti suvel, kuluvad küüned väljas käies ise, kuid neid on tarvis jälgida.

Silmad.

Hommikune vähene rähm silmanurgas on tavaline. Tuulisel päeval võivad koera silmad vett joosta. Kui voolus on kollane, roheline või rohke, tuleb pöörduda loomaarsti poole. Silmade kontrolli pärilike haiguste suhtes on soovitatav teha ca 1,5-2 aastasel ja mõni aasta hiljem korrata.

Kõrvad.

Kõrvad peavad olema puhtad. Kui vaiku on palju, see on tume, haisev ja kõrv on punane, vajab koer ravi. Kui koer raputab sageli pead ja sügab kõrva, siis kõrv valutab.

Ussikuurid.

Kutsikas on saanud 2 ussikuuri, 3,5- ja 7-nädalaselt. Tehke uus ussikuur 11-nädalaselt. Ussikuuri oleks hea korrata veel 3 korda esimese aasta jooksul, hiljem 2 korda aastas (üks neist 10 päeva enne vaktsineerimist). Ussikuur tähendab tableti andmist vastavalt koera kaalule. Välisreisi korral tuleb ussikuur teha arsti järelevalve all, et saada märkus koera passi. Jälgige koera väljaheiteid, kui märkate midagi ebatavalist, pöörduge loomaarsti poole.

Vaktsineerimine.

Kutsikad vaktsineeritakse 8-nädalastena. Uus vaktsineerimine tuleb teha 12-nädalaselt. Seejärel aasta pärast, igal aastal kord. Ussikuur iga kord 1 nädal kuni 10 päeva enne vaktsineerimist. Kõik vaktsineerimised kantakse koera passi.

Liigesed.

Hovawardi liikumine peab olema vaba, sujuv, hoogne, uhke. Kui koer lonkab, anda talle puhkust, kontrollida, kas ei ole käppade vigastusi. Kui lonkamine päeva jooksul üle ei lähe, siis pöörduge arsti poole.

Umbes 3,5 kuuni peaks koera trepist alla ja üles kandma, et kaitsta arenevaid jalgu. Eriti allatulek pikast trepist võib kahjustada kutsika käppasid. Harjutage samaaegselt ettevaatlikult trepist käimist (üks trepivahe korraga). Ca 6-7 kuuni ei peaks koera provotseerima suuri hüppeid tegema, eriti ei ole soovitatav kõrgelt alla hüpata. Liigesed arenevad kogu esimese aasta jooksul. Ratta kõrval jooksmine on lubatud 1-aastaselt. Suurt kasvu koertele, ka hovawartidele, tehakse umbes 1,5-2-aastaselt puusa- ja küünarliigeste düsplaasia uuring. Aretuskoertele on düsplaasiauuring ja silmade kontroll kohustuslikud. Aretuseks sobilikud on koerad puusaliigeste tulemusega A ja B ning küünarliigeste tulemusega 0. Aretuskoera silmad peavad olema pärilike haiguste vabad. Tänapäeval tehakse tihti ka DM test (Degenerative Myelopathy).

Karva hooldus.

Koera on vaja harjutada kammimisega juba kutsikana, et hiljem kergem oleks. Oluliseks muutub harjamine siis, kui koer on prügiseks saanud või kui karv on pikemaks kasvanud. Harjata põhjalikult vähemalt kord 2 nädala jooksul, et ei tekiks pusasid. Eriti kõrvade taha kipuvad tekkima pusad. Pusade lahtikammimiseks sobib pöörlevate piidega kamm. Hovawart ajab karva 2 korda aastas. Sel ajal kammida lahtine aluskarv iga päev välja.

Hovawardi karv on isepuhastuv: pärast liivaseks ja märjaks saamist pudeneb kuivades pori maha. Koera ei ole tingimata vaja šampooniga pesta, kuna šampooni on raske lõplikult välja loputada. Suveperioodil on soovitatav koera ujutada, rannaliiv puhastab teda suurepäraselt.

Soovi korral võib koera pesta enne näitust. Parem on kui ta kuivab kiiresti, et ei tekiks haudumisi. Võimalik on ka kasutada vastavat teenust – groomingut. Enne näitust pügatakse hovawardil käpa kõige alumise osa pealt liigsed pikad karvad, et käpa kuju oleks nähtav. Talvel on soovitatav pügada maaga kokkupuutuvad kääpakarvad, et lumi sinna ei koguneks.

Turvalisus.

Turvaliseks liiklemiseks on vaja koerale õpetada peatumist enne tänava ületamist. Kutsikaga on vaja spetsiaalselt käia suurema liiklusega tänavatel harjutamas. Uusaasta paiku soovitatakse jalutada rakmetega või poova rihmaga, kuna ootamatu paugutamise korral ei saa siis koer nii kergesti rihmast lahti tõmmata. Libedal ajal ja kõrvalkäigu õppimise perioodil võib kasutada ranget rihma, kuid seda vähehaaval, mitte nii, et ta harjub sellega liiga ära.

Sooja ilmaga ei tohi koera autosse jätta, kuna ta võib kergesti kuumarabanduse saada.

8. Näitused.

Näituseringi lubatakse kutsikad alates 6 kuu vanustena, mõnel näitusel ka 4-kuused. Soovitav on koer selleks ette valmistada käies rahvarohketes kohtades, ka näitustel „turistidena“. Hovawarti hinnatakse näituseringis loomulikus veidi väljasirutatud seisangus ja liikumises (küljelt, eest- ja tagantvaates). Õpetage koer seisma rahulikult ja rõõmsalt, nii et ta lubaks oma jalgu ümber asetada. Näituseseisu õpetamist on hea alustada varakult, siis õpib koer kergemini. Teil tuleb harjutada ka koera hammaste näitamist (eestvaates kokkupandult, külje pealt avatud suuga). Isased koerad peavad rahulikult laskma kohtunikul kontrollida munandeid (nõutav kahe kotti laskunud munandi olemasolu). Mõned kohtunikud katsuvad koera põhjalikult, ka saba.

Õpetage koera jooksmas kõrval mõõdukas tempos, nii et teda on rõõm vaadata. Parem kui ta ka ise naudib seda. On hea harjutada mõned korrad nädalas vaid paar minutit korraga, et koer ei küllastuks. Loomulikult kasutage ka premeerimist. Koer õpib peagi, et saab kenasti seistes ja liikudes tasu. On võimalik ka osaleda näitusekoolituses või kasutada händleri abi.

Infot toimuvate näituste kohta saate kennelliidu kodulehelt www.kennelliit.ee, osavõtt on soodsam, kui registreerute varakult. Kui koer on näitusele registreeritud, saadetakse paar nädalat enne näitust osalemise info postiga koju. Näitustele tuleb ilmuda ca tund aega enne ringi algust, et koer saaks kohaneda ja ei oleks ohtu ringi hilineda. Hilinenuid ei hinnata. Kaasas peab olema koera pass kehtiva vaksineerimisega.

Soovitan näitusel osaleda minimaalselt paar korda igas vanuseklassis, et saaksime koerast ülevaate tema arengus. Aretuskoeral peab olema vähemalt 2 „väga head“ hinnet avaklassist, kahelt erinevalt kohtunikult.

Kui astute Eesti Kennelliidu liikmeks, saate liikmemaksu eest ühtlasi ajakirja „Koer“ (4 korda aastas) ja näitustel ning võistlustel osalemine on soodsam.

9. Viited.

Eesti Kennelliit www.kennelliit.ee

Võimalus on koer kindlustada (alates 4 elukuust): www.if.ee, www.ergo.ee

Koera kiip tuleb registreerida, et omanik oleks vajadusel leitav:

www.llr.ee; www.lemmikloomaregister.ee;

Soovitan lugeda: Jan Fennell „Koerakuulaja“, Cesar Millan „Koeralausuja“, Aivo Oblikas „Nõuandeid koeraomanikule“, Urve Lageda „Kutsika kasvatamise tarkusi“.

Palju õnne Sinu uuele pereliikmele! Tere tulemast selle suurepärase aktiivse tõu juurde! Pea meeles, et rihma teisest otsast sõltub, milline koer Sul kasvab.

Loodan, et võtad ühendust kui Sul tekivad probleemid – tähtsusetuid küsimusi ei ole.

Kennel Polarfact, Liina Nuka www.kennelpolarfact.com